

Berättelsen om bilden

Utställningen Vinnare och Förlorare i Svensk Natur

I det här häftet kan du läsa fotografernas egna berättelser om hur de gick till väga för att fånga sin art på bild.

Anders Henriksson - ÅKERHUMLA	sid 2
Anders Henriksson - BLÅMES	sid 3
Carl-Fredrik Ekström - STORSPOV	sid 3
Fatima Boukarchid - LODJUR	sid 4
Göran Ekström - KORP	sid 5
Isabella Chowra - GRÅSÅL	sid 6
Jan Grahn - GRÅGÅS	sid 6
Jan Grahn - TUMLARE	sid 7
Janos Jurka - SÅNGSVAN	sid 7
Johan Lind - SNOK	sid 8
Johannes Rydström - MORKULLA	sid 9
Johannes Rydström - TRANA	sid 9
Jukka Lausmaa - TALLTITA	sid 10
Kristoffer Sahlén - VILDSVIN	sid 10
Magnus Elander - BJÖRN	sid 11
Magnus Lundgren - ÅL	sid 11
Nicklas Wijkmark - KLOCKGRODA	sid 12
Niclas Ahlberg - UTTER	sid 12
Staffan Widstrand - HAVSÖRN	sid 13
Staffan Widstrand - VITRYGGIG HACKSPETT	sid 13
Tomas Lundquist - BÄVER	sid 14
Tomas Lundquist - JÄRV	sid 14
Torbjörn Arvidsson - APOLLOFJÄRIL	sid 15
Victor Sundberg - BERGUV	sid 15

ÅKERHUMLA - Anders Henriksson

"Den 11 mars 2020 förklarade WHO att utbrottet av covid-19 utgjorde en pandemi. När det stod klart att viruset skulle begränsa min rörelsefrihet, gav jag mig själv utmaningen att försöka fotografera över 1000 "vilda" arter hemma i trädgården i Skåne. Det blev ett både lärorikt och pandemianpassat projekt. När jag hade uppnått målet ingick 13 arter humlor och en av dessa var åkerhumlan. De flitiga humlorna pollinerar våra bärbuskar. För att detta ska fungera behöver de överleva även när bärbuskarnas blomningstid är över. Därför planerar jag trädgården så att det finns blommande växter från vår till höst. Det är precis som i det omgivande jordbrukslandskapet. Det räcker inte med ett överflöd av näring medan exempelvis rapsen blommar. Humlan på bilden är fotograferad i Rhododendron. Det är ofta tacksamt att fotografera insekter inne i blommor, eftersom de blir jämt belysta då kronbladen reflekterar ljus från alla håll."

BLÅMES – Anders Henriksson

"Jag har en oxel som lockar insekter under blomningen och fåglar när bären har mognat. När ett enda bär återstod, visste jag var en fågel snart skulle landa. Jag kunde förbereda kamerans placering så att avlägsna, gula höstlöv bildade en behaglig bakgrund. Därefter dröjde det inte länge innan en blåmes lockades till bäret. Att det blev just en blåmes var väntat. Denna färgglada akrobat hänger gärna ytterst på de tunnaste grenarna. Det skiljer den från exempelvis talgoxen som gärna söker föda på grövre grenar eller på marken. Redan när bilden togs tänkte jag att den kunde ingå i en berättelse om arters ekologiska nischer. Nu blev det så."

STORSPOV – Carl-Fredrik Ekström

"Solen sänker sig sakta och färgar himlen orange. Storspovens spel ekar över strandängen i den norrbottniska sommarnatten. Jag är i kustlandet vid Kalixälvens mynning och har stigit i land på en liten ö i älven. Spoven passerar ropandes alldeles ovanför mig och jag hinner ta några bilder innan den tystnar och diskret går ner bland träden. Jag kan följa den där den med långa steg hastar fram genom riset och jag förstår att jag kommit för nära boet och drar mig försiktigt tillbaka. Solen har nu precis sänkt sig bakom de högsta trädtopparna men är strax på väg upp igen; det hinner aldrig bli mörkt så här års invid polcirkeln. Storspoven drillar åter och det trolska spelet gör mig sällskap när båten åter glider över älvens virvlande och mörka vatten tillbaka till älvstranden."

LODJUR – Fatima Boukarchid

"Fotografiet på lodjuret är tagen med en kamerafälla som jag byggde under förra vintern. En kamerafälla består i sin enklaste form av en systemkamera och en rörelsesensor som triggas kameran att ta en bild när ett djur passerar. Den gör det därmed möjligt att fotografera djur utan själv vara på plats och det blir således lättare att ta bilder på väldigt skygga arter.

När jag satte upp fällan i närheten av några hus hade jag egentligen som första förhoppning att fånga en skogshare eller en räv. Jag visste också att det eventuellt fanns möjlighet att få ett lodjur på bild. Lodjur brukar nämligen söka sig närmare bebyggelse vintertid då det är lättare för dem att finna byten där, tex. rådjur. De har dessutom bestämda vandringsleder och jag hade tidigare under vintern sett lodjursspår på samma plats.

Jag satte även upp en åtelkamera för att kunna övervaka vad som hände. Det gjorde att jag kunde se hur både en hare och en räv kom gående de två första nätterna. De verkade dock upptäcka fällan med sina känsliga ögon och valde, trots att det var mörkt ute, att undvika den. Jag lade därför extra kamouflage på fällan i form av kvistar och snö.

När jag efter den tredje natten kontrollerar läget med hjälp av åtelkameran känner jag direkt hur pulsen går upp när jag plötsligt ser hur ett lodjur kommer gående på ett klipp. Jag skyndade mig att snabbt hämta minneskortet från systemkameran för att se om det i huvudtaget fastnat på bild. Till min stora lycka kan du nu se resultatet här. Om du undrar vad lodjuret tittar upp på så är det ett blixtnöje som sitter på ett stativ. Jag hade försökt dölja ställningen så att det skulle se ut som en liten snötäckt gran. Uppenbarligen var det inte tillräckligt, eftersom den förstod att det var något konstigt där."

KORP – Göran Ekström

"Mitt under vinterns mörkaste period vaknar jag i gryningen i min lilla timmerkoja. En ny dag håller sakta på att födas i skogen. Efter det sista och rikliga snöfallet har omgivningen fått ett riktigt vackert utseende som verkligen lämpar sig för en kamera. Framför kojan ligger lite utlagd mat av olika slag till traktens hungriga djur. Det är på deras närvaro jag hoppas. Snart har den värmande vedspisen försiktigt åter blivit laddad med nya vedträn av björk som brinner tyst och stämningshöjande. När det ljusnat lite i vinterskogen är det dags att följa vad som serveras i händelseväg utanför på det fotografiska smörgåsbordet, framför min bevakningsglugg. Men jag har också möjlighet att utnyttja en annan metod att få bilder som känns mycket spännande. En fjärrstyrd kamera utanför gömslet, som kan skötas från insidan, ger många gånger en annan och spännande vinkel än från gluggarna. En variant som passar för denna snörika vinterdag är att placera kameran uppe i ett träd framför en passande sittplats för olika fåglar och därigenom få med den vackra bakgrunden på ett helt annat sätt. Denna morgon går allting som jag hoppas när en vacker korp landar i perfekt läge."

GRÅSÄL – Isabella Chowra

"Att dyka med gråsäl är som att dyka med nyfikna men ibland skygga hundvalpar. De kan vara otroligt lekfulla och smyger ofta upp bakifrån för att dra en i simfenorna och undersöka kamera, händer och allt annat som de kommer åt med munnen, men de kan också vara av det skyggare slaget som kommer precis inom synhåll och tittar storögt på en innan de snabbt försvinner igen. Ofta återvänder samma individer om och om igen och de som är skygga verkar försöka våga närma sig lite mer för varje gång. Den här individen var av det orädda slaget, och hade varit framme och dragit mig i fenorna flera gånger. När jag vände mig mot den smög den upp bakom min dykpartner istället för att ge honom samma behandling. Efter en tid av denna lek la sälen sig på botten och jag sjönk själv ner på avstånd för att se vad som nu skulle hända. Den steg då upp i vattenpelaren, närmade sig den här gången framifrån och noterade nog sin spegelbild i kameran där den flöt stilla i bara några ögonblick medan jag hann ta den här bilden, innan den snabbt for iväg i vattnet för att fortsätta den tidigare leken."

GRÅGÅS – Jan Grahn

"När mitt fågelintresse vaknade fanns det få grågäss i mina hemmamarker. Märkligt var att när grågässen sällsynt började uppträda i landskapet gjorde de inte något större intryck på mig. Idag när den stora mängden grågäss oroar och skapar problem har jag ändrat uppfattning. Jag tycker de har en slags stram värdighet och grafisk skönhet. Och dumma är de inte.... Allt oftare hamnar vårvinterfältens grågäss framför kameran."

TUMLARE – Jan Grahn

"Ingen vind. Havet vilar. Sakta går vi mot danska Skagen under kikarspaning. Förhållandena är ypperliga för att om möjligt upptäcka tumlare eller rent av späckhuggare i blankvattnet. Plötsligt noterar vi att trutar och måsar samlas någon distans föröver. Vi styr mot måsdyket. Kan det vara tumlare som driver upp småfisk. Vi har tur. Strax har vi en grupp av de små valarna runt båten. De är nära. Liksom nyfikna. Vi bjuds en inte så vanlig fotograferingsmöjlighet."

SÅNGSVAN – Janos Jurka

"Det dröjde innan jag hörde om övervintrande sångsvanar i Nyfors, söder om Ludvika. Det fanns öppet vatten där året om och svanarna matades också. Vaknade av någon anledning tidigt på morgonen. Temperaturen har rasat en bra bit under nollstrecket under natten ändå bestämde jag mig för att titta till sångsvanarna i Nyfors. Det var en bit att åka så det var fullt "fotoljus" när jag kom fram. Den böljande, lätta ångan från det öppna vattnet och januarikylan har under natten klätt träd och buskar i omgivningen med frost till ett sagoland med två sångsvanar i det magiska blåa ljuset. Det var bara tacka och ta emot!"

SNOK - Johan Lind

"Den vanliga snoken jagar ofta smådjur i vatten och det är lätt att hitta snokar längs med kanterna i Nationalstadsparkens vattendrag. Men, för att undvika att skrämman snokar måste man röra sig mycket långsamt när man väl börjar komma nära. Det här var en sen eftermiddag en solig oktoberdag, och jag var nyfiken på om några snokar fortfarande var ute och trotsade den kyliga årstiden. Jag fann en snok som låg längs dammens norra sida och lapade i sig av den milda höstsolen. Snoken låg under en buske, men som snokar ofta gör, låg den skyddad men ändå - tack vare en glipa i busken - i solen. I takt med att jag kröp närmre reagerade snoken på min närvaro och kanske luktade den på mig. Ormar luktar genom att smaka av luften med tungan och sedan överföra eventuella doftpartiklar till ett organ i den övre delen av gommen, ett organ som kallas Jacobssons organ. Kanske placerades doftpartiklar av mig i snokens Jacobssons organ. Jag höll mig lugn och tog en serie porträtt på den vackra lilla ormen. Håller man sig lugn brukar också snokar hålla sig lugna, så den tillät mig att komma riktigt nära. Efter att jag var nöjd med bilderna kröp jag bakåt och lät snoken ligga kvar i höstens solstrålar."

MORKULLA - Johannes Rydström

"Några dagar före det att bilden togs så satt jag på min pappas balkong på sjätte våningen, med fin utsikt över strandskogen vid Södra Bergundasjön. Med jämna mellanrum drog en spelande morkulla förbi precis i trädtopparna, i höjd med balkongen. Då slog det mig att detta sannolikt var en osedvanligt bra plats för att försöka få bild på spelflygande morkulla, en art som är notoriskt svår att fotografera. Sagt och gjort, på plats på balkongen igen ett par dagar senare, denna gång utrustad med kamera och stativ, var morkullan sin vana trogen och spelflög hela skymningen längs sin förutbestämda bana. Spelflygande morkullor är ett av de vårtecken som ligger mig närmst om hjärtat."

TRANA - Johannes Rydström

"Den vår då bilden togs låg isarna kvar ovanligt sent i mina hemmatrakter runt Växjö. I början av april när stora mängder flyttfåglar återvänt från sina vinterkvarter var det endast små vattenkar med öppet vatten i de flesta sjöar. Jag besökte platsen på eftermiddagen dagen före och såg att det hade samlats stora mängder gäss, änder och tranor i vaken. Strax efter midnatt åkte jag tillbaka, satte upp gömslet i strandskogen, och smög sedan ut till kanten på isvaken medan jag höll gömslet framför mig. Väl på plats inne i gömslet låg jag och lyssnade på sädgässens kacklande, krickornas "krickande" och tranornas trumpetande i väntan på ljuset. När gryningen kom och solens första strålar träffade strandskogen på andra sidan sjön var lyckan total och kameran fick jobba hårt. Tranparet på bilden höll till utanför gömslet hela morgonen och bjöd verkligen på en spektakulär show."

TALLTITA – Jukka Lausmaa

"Jag tillbringar mycket tid i Risvedenskogarna som ligger några mil norr om Göteborg. Skogen erbjuder oändliga möjligheter för naturfotografen, där varje tid på året har sina höjdpunkter. På vintern är det främst skogens små fåglar som står i fokus för min del. Jag ger fåglarna solrosfrön, nötter och talg och i gengäld bjuder de mig på fina fototillfällen och upplevelser.

När jag fotograferar fåglar är jag inte ute efter artporträtt, utan arbetar mer med ljus, förgrunder och bakgrunder för att göra bilder där fågeln är en del av en tilltalande helhet. Bilden på talltitan är fotograferad en kylig eftermiddag i februari. Jag har varit på plats i flera timmar och stått i stort sett stilla hela tiden. Känslan i mina fötter och fingrar har sedan länge börja försvinna. Jag väntar på att en fågel skall sätta sig på grenen jag sett ut i luckan genom granen framför. Till slut kommer en talltita och sätter sig exakt där jag vill ha den. Samtidigt skymtar solen fram genom molntäcket och ger ett mjukt motljus snett från höger. Fågeln burrar upp sig och tittar uppfordrande på mig som om den vill säga: "Passa på att ta bilden nu!" Med ett stelt finger pressar jag ner avtryckaren och tänker 'Yess'."

VILDSVIN – Kristoffer Sahlén

"För att komma nära vildsvinen i skogen byggde jag ett gömsle i en skogsglänta där de brukade få mat. Så ofta jag hann satt jag kvällar och nätter där, och lämnade sedan kvar sovsäck eller tröja i gömslet för att djuren skulle vänja sig vid min lukt. Efter någon månad började bildchanserna komma. Bästa bilderna blev när man låg på magen i kojans och fotograferade från en glugg i marknivå. Detta var innan de vridbara kameraskärmarnas tid."

BJÖRN – Magnus Elander

"Redan på långt håll ser jag att det är en vacker björn. Jag sitter beredd i ett fotogömsle nära en tjärn med myrmark och gammelskog runtomkring. Det är sen kväll i början av juli och solnedgången levererar de sista strålarna näranog horisontellt. Myggsvärmarna surrar utanför och en korp varnar på håll. Annars är det alldeles tyst. Nu ser jag att björnen står och dricker i strandkanten en bit bort. Försiktigt kliver den sedan ut i vattnet. Långsamt och njutningsfullt lägger den sig raklång ner så att bara huvudet syns ovan ytan. Efter några minuter är den färdigbadad och skakar omsorgsfullt vattnet ur pälsen. Den klafsar vidare i vitmossan längs stranden och stannar inte förrän den står bara kanske tjugo meter från mig. Jag vet inte varför, men plötsligt reser den sig på bakbenen. Kanske får den vittring av mig. Kanske har den hört min bultande puls. Jag hinner ta några bilder innan björnen utan brådska lufsar vidare och bort i skogen bakom mig."

ÅL – Magnus Lundgren

"Jag är på sju meters djup, solen står i zenit och vattnet är varmt ock skönt. En säregen, utdragen och bekant, men ändå förvånande skepnad tecknar sin siluett mot det starka solljuset. Är det möjligt, en ål? Ålen är nog vår allra mest mytiska fisk, och just den här ryttlar likt en tornfalk ett par meter ovan botten. Den stora ålen simmar plötsligt fram till min undervattenskamera där den verka spegla sig i frontglaset. Där stretchar den sina käkmuskler i ett par utdragna gäspningar, och vänder sedan på klacken och simmar vidare till platser, som kanske inte ens vetenskapen känner till. Ålen är ett mysterium än idag."

KLOCKGRODA – Nicklas Wijkmark

"Jag sitter gömd bland kaveldun i kanten av en liten damm och iakttar några spelande klockgrodor. Jag försöker sitta still trots de ihärdiga myggen för att inte grodan framför mig ska bli skrämmd och sluta spela. De här grodorna har ett ganska konstigt läte som inte alls är kväkande. Det beskrivs ibland som ljudet av avlägsna kyrkklockor men där sitter tycker jag snarare att det låter som ett ihåligt och utdraget tutande, åtminstone när man hör en groda åt gången. Hanen drar in så mycket luft i kroppen att han sväller upp som en boll och pressar sedan ut luften i samband med lätet. Jag ser att hela grodan vibrerar under lätet och passar på att ta några bilder. Vad jag däremot inte ser med blotta ögat är vågorna som bildas på vattnet runt den lilla grodans kropp. De har hög frekvens för att jag ska se dem med ögat men kameran fryser rörelsen. Ljud är just vågrörelser av tryckvariationer och dessa sprids också på vattenytan kring den lilla grodan i samma ögonblick som den spelar."

UTTER – Niclas Ahlberg

"På vintern när isen lägger sig på de lugna partierna av Dalälven tvingas de lokala uttrarna att söka sin föda i de isfria partierna, t ex forsarna i Gysinge. Detta var ett sådant tillfälle. Jag såg en utter fiska ganska långt uppströms mig men noterade också att den sakta rörde sig nedströms. Jag la mig i en snödriva för att komma lite lägre och få ett bättre läge om min hypotes skulle visa sig stämma. Det gjorde den. Efter någon halvtimme var uttern inte mer än 15-20 meter ifrån mig och var dessutom framgångsrik i sitt fiskande. Jag fick några bilder när den hoppade upp på en sten och åt upp fisken innan den strax därpå hoppade tillbaka i forsarna. Extra roligt var det att notera att fisken den åt var av arten flodnejonöga. En art som liksom uttern lever en skör tillvaro."

HAVSÖRN - Staffan Widstrand

"Vill man se havsörnar riktigt nära så får man sitta i ett gömsle, så att de inte ser att man är där och därför inte är lika skygga. Människans silhuett, ljud och rörelser är extremt hotfulla tycker de flesta örnar. Alltså är receptet att sitta i gömsle, vara tyst och inte röra objektivet med snabba rörelser. Att platsen dessutom är väl inkörd och att örngott erbjuds där sedan 25 år är ingen nackdel. Fotograferat med ett 800 mm objektiv samt 1,25 x teleförlängare."

VITRYGGIG HACKSPETT - Staffan Widstrand

"Eftersom jag ville fotografera vitryggen i snöig skog valde jag midvintern då det oftast är kall, torr snö som ligger på träd och grenar överallt. Då återstod bara att välja plats och hitta den extremt sällsynta hackspetten. Året innan hade jag hört om att den vitryggiga hackspetten kanske till och med häckade i detta skogsområde och eftersom den oftast inte flyttar så långt tog jag mig dit, varmt klädd i ullfrotte, skoter-overall och varma kängor. Efter två dagars mycket långsamt pulsande runt i en halvmeter nyfallen snö, var till sist både hackspett och jag och kamera på samma plats samtidigt."

BÄVER – Tomas Lundquist

"Alldeles nära där vi bor, invid Skurusundet, Nacka i östra Stockholm, promenerar vi regelbundet. Under några års tid har vi sett en bäverhydda växa fram ganska nära den gångstig vi brukar gå. Vi har dock aldrig sett skymten av någon bäver. Under några dagar i juli månad lyckades vi dock få syn på minst en bäver vid en promenad. Därför bestämde jag mej att ta med kamerautrustningen en kväll, när vädret var bra. Min fru och jag bänkade oss i strandkanten och det dröjde inte många minuter innan en bäver dök upp alldeles nära och började gnaga på en aspgrön med löv i vattnet, alldeles nära stranden. I lugn och ro lyckades jag få några fotografier. Från att ha varit ett oerhört skyggt djur, har bävern så sakta anpassat sig till att leva relativt nära inpå människan, vilket kan leda till mycket intressanta möten!"

JÄRV – Tomas Lundquist

"Det är midsommartid i norra Skandinavien. Jag befinner mej i riktigt fin gammelskog och trots att klockan närmar sig kl 23 så är det fortfarande tillräckligt ljust i skogen för att se rörelser och aktivitet. Jag ligger i ett gömsle, där det i bästa fall kan komma diverse rovdjur inom synhåll. Jag har under decennier velat se en vild järv och till min glädje dyker just en järv upp. Den är försiktig. Den nosar sig fram och stannar upp vid minsta ljud som den inte känner igen. Ljudkulissen i omgivningen sätter känslan, med taltrastars och järnsparvars sång. En havsörn ropar från någonstans i närheten. Det slår mej vid detta första möte, att de är större och kraftigare än vad jag hade förväntat mej. De är smidiga och snabba i sina rörelser, trots sin rejäla storlek. Den tassar runt i mitt synfält en stund, bland stockar, sten och blåbärsris, innan den tassar vidare i natten. Jag lyckas förvalta mötet med ett antal bilder som förevigar detta sällsamma möte."

APOLLOFJÄRIL – Torbjörn Arvidsson

"Apollofjäril heter på latin Parnassius apollo. Bara det låter lite exotiskt och dess namn har den fått från den grekiska guden Apollo. Fjärilen är en av våra allra största och vackraste dagfjärilar. Jag minns klart och tydligt mitt allra första möte med arten redan i början av 70-talet. Det var när jag som samlare och entomolog såg fjärilen komma glidande ner för en bergsbrant i Dalsland. Det var stor lycka för mig! Det var på den tiden då man kunde se apollofjärilen i både Dalsland och Bohuslän. Tyvärr så är arten borta från västra Sverige numera. Nu finner man arten från Uppland ner till Smålands kustremsa och framför allt på Gotland. Larven lever på växter av sedumarter så som kärleksört och vit fetknopp. Fjärilen flyger från mitten av juni till någon vecka in i augusti. Min bild på apollofjärilen är tagen en sommarkväll vid Loftahammar i Småland."

BERGUV – Victor Sundberg

"På håll hör jag hur kråkfåglarna kraxar frenetiskt. Jag misstänker att där finns något som stör dem, något spännande. Jag smyger mig närmare och visst sitter den där, Bubo bubo, eller berguv som den kallas till vardags. Jag är snabb med att ta mina första bilder, orolig över att den raskt skall flyga vidare, men icke. Kaxigt och självsäkert sitter den kvar. Jag spenderar över en timma med denna imponerande fågel innan jag börjar att bege mig. Och det är då som jag ser den, vinkeln! Underifrån och mellan grenarna är perspektivet perfekt. Bilderna från den första timman känns nu slätstrukna. Det är ju denna bilden jag vill ha! Denna, Europas största och en av världens största ugglor är en mäktig och mytomspunnen varelse som historiskt har väckt både skräck och hat. Men uggelns hoande framkallar varken oväder eller olyckor och barn behöver inte längre oro sig för att ställa till några problem då de härmar deras läte. Vi skall idag enbart vara glada över att denna vackra, men sårbara fågel fortfarande finns kvar och bidrar till vår fantastiska fauna."

